

Coordonatori:

FRANZ-OLIVIER GIESBERT și CLAUDE QUÉTEL

CUPRINS

O ZI CU...

**LUDOVIC al XIV-lea • NAPOLEON I • NICOLAE al II-lea
CHURCHILL • STALIN • HITLER • MAO
de GAULLE • J.F. KENNEDY • HRUȘCIOV
MITTERRAND • ELISABETA a II-a**

Traducere: Gina Belabed

NICULESCU

Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României

© Le Point/Perrin, un département d'Edi8, 2016

All rights are reserved by the Authors throughout the world.

Titlu original: *Une journée avec... Louis XIV – Napoléon Ier – Nicolas II – Churchill – Staline – Hitler – Mao – de Gaulle – J. F. Kennedy – Khrouchtchev – Mitterrand – Elizabeth II*
sous la direction de Franz-Olivier Giesbert et Claude Quétel

© Editura NICULESCU, 2016

Bd. Regiei 6D, 060204 – București, România

Telefon: 021 312 97 82; Fax: 021 312 97 83

E-mail: editura@niculescu.ro

Internet: www.niculescu.ro

Comenzi online: www.niculescu.ro

Comenzi e-mail: vanzari@niculescu.ro

Comenzi telefonice: 0724 505 385, 021 312 97 82

Redactor: Anca Natalia Florea

Tehnoredactor: Lucian Curteanu

Coperta: Carmen Lucaci

Tipărit la Tipografia REAL

ISBN 978-606-38-0062-7

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU.

Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Editura NICULESCU este partener și distribuitor oficial OXFORD UNIVERSITY PRESS în România.
E-mail: oxford@niculescu.ro; Internet: www.oxford-niculescu.ro

CUPRINS

<i>PREFAȚĂ</i>	7
REGELE SOARE LA VERSAILLES de Jean-Christian Petitfils	9
ZILELE ȘI NOPTILE PRIM-CONSULULUI de Thierry Lentz	31
NICOLAE AL II-LEA LA PALATUL ALEXANDRU de Francine-Dominique Liechtenhan	49
EXTRAVAGANTUL DOMN CHURCHILL de François Kersaudy	69
STALIN LA KREMLIN, STĂPÂNUL VREMURILOR de François-Xavier Nérard	85
O ZI CU HITLER LA BERGHOF de Claude Quétel	105
TIGRUL PE MALUL APEI (MAO) de Rémi Kauffer	129
 VIAȚA CAZONĂ A LUI CHARLES DE GAULLE LA ÉLYSÉE de François Malye	149

JFK LA CASA ALBĂ de Antoine de Tarlé	171
VILA LUI HRUȘCIOV de Andrei Kozovoi	187
O DUMINICĂ OBIȘNUITĂ DIN VIAȚA LUI FRANÇOIS MITTERRAND de Saïd Mahrane	207
„A DAY IN THE LIFE OF ELIZABETH II” de Jean des Cars	223
NOTE BIOGRAFICE ALE AUTORILOR	239

PREFAȚĂ

Istoria se află pretutindeni și are toate drepturile să fie așa. Scotocind prin mansarde, subsoluri sau arhive, ea se strecoară prin apartamentele private ale prinților sau ale președinților, spionându-le acțiunile și gesturile.

Istoria este la ea acasă chiar și în lucrurile cele mai mărunte sau insignifiante, care, contrar legendei, nu sunt de fapt nicio-dată lipsite de însemnătate. Așa cum spunea Maurice Maeterlinck, „există un tragic cotidian care este mult mai real, mult mai profund și mai potrivit cu adevărata noastră ființă decât tragicul marilor aventuri.”

Cu cât cunoaștem totul sau aproape totul despre momentele importante din viața unor personaje istorice, despre faptele, discursurile sau moartea lor, cu atât ne simțim mai frustrați atunci când este vorba despre viața lor de zi cu zi pe care memorialiști precum ducele de Saint-Simon, excepții care confirmă regula, au știut atât de bine să o povestească.

Am fost oarecum saturați cu diverse informații despre Napoleon la Austerlitz sau la Waterloo, despre Napoleon al III-lea la Sedan, despre de Gaulle la 18 iunie, despre Hitler pe când se sinucidea în buncăr sau despre J.F. Kennedy în ziua

în care a fost asasinat. Dar care era viața lor înainte sau după ce marele Suflu al Istoriei a trecut peste ei?

Care era programul lor? Ce obiceiuri aveau? Ce tabieturi? Munceau mult și dădeau frâu liber imaginației lor? Ce relații aveau cu familia și cu cei apropiați? Erau singuratici sau înconjurați de mulți oameni? Ce fel de persoane primeau în vizită? Aveau vreo pasiune? Un câine? O pisică? Erau gurmanzi? Veseli? Bolnavi sau sănătoși? Le plăcea să bea?

Sub influența lui Saint-Simon, plecând de la surse uneori foarte fragmentare, istoricii și jurnaliștii s-au străduit să reînvie, în această carte inovatoare, zile tipice din viața a douăsprezece nume mari ale istoriei, de la regele Ludovic al XIV-lea la regina Elisabeta a II-a a Marii Britanii. Zile care vă rezervă multe surprize.

Franz-Olivier Giesbert
și Claude Quétel

REGELE SOARE LA VERSAILLES

de Jean-Christian PETITFILS

„Cu un almanah și un ceas în mână, la o distanță de trei sute de leghe de el, mărturisea Ducele de Saint-Simon, puteam spune cu exactitate ce făcea.” Viața de zi cu zi a lui Ludovic al XIV-lea este, într-adevăr, ordonată de un mecanism al Curții uluitor, cu roțile bine unse, care s-a îmbogățit și s-a perfecționat de-a lungul anilor. Vreme de decenii întregi, Curtea s-a perindat de la un castel regal la altul, fiind urmată de un întreg convoi de mobilier și de comodități: la Luvru, Tuileries, Vincennes, Saint-Germain, Saint-Cloud și Fontainebleau, la Compiègne sau Chambord în sezonul de vânătoare. În cele din urmă, în mai 1682, guvernul și Curtea se stabilesc definitiv la Versailles. Atunci eticheta ajunge la forma sa desăvârșită. Ludovic, un om cu multe tabieturi și foarte riguros, este ca un robot, un „rege-mașină” care, așa cum afirmă Jean-Marie Apostolidès, se comportă în același timp ca „rege-mașinist”, un regizor al propriei glorii. Pentru a-l înțelege, este de ajuns să evocăm o zi tipică din ultima parte a domniei lui, anul 1700, de exemplu.

Ziua începe cu ceremonia de trezire (*la cérémonie du lever*), în camera aflată în colțul din dreapta al Curții de Marmură, înainte de a fi transferată în luna august a anului următor în mijlocul castelului, spre răsărit. Cu un clinchet ușor, aproape imperceptibil, pendula de aur de pe șemineu bate jumătatea de oră trecută. „Sire, este timpul!”. La ora 7:30 primăvara și vara, cu o oră mai târziu toamna și iarna, primul valet de cameră, François de Nyert, care doarme la căpătaia regelui, pe un așternut întins mai jos, dă ușor la o parte baldachinul de catifea roșie, cu galoane de aur, al patului și îl trezește pe rege, în timp ce servitorii deschid obloanele interioare. Până în 1685, atunci când a murit, prima persoană care venea să-l salute și chiar să-l sărute pe rege era fosta lui doică, Pierrette Dufour. Pe cei doi îi unea o legătură afectivă de aproape cincizeci de ani.

Atunci intră primul medic – după lacomul și precautul Antoine d'Aquin, mare „măcelar”, a urmat, din 1693, tiranicul și încăpățânatul Guy Crescent Fagon – și cel dintâi chirurg, Charles François Félix, care se interesează de sănătatea pacienților lor. Primul gentilom al Camerei, ducele de La Trémoille, trage perdelele de catifea roșie cu panglici de aur. Este privilegiul titularului acestui post care se ocupă de viața publică și privată a regelui. Patru persoane îndeplinesc această sarcină, rând pe rând, în fiecare an. După el, își fac apariția cei care beneficiază de intrarea „prin spate”, adică fără a trece prin anticameră. Foarte puțini au acest privilegiu. Apoi sunt chemați cei care se bucură de intrarea cea mare (*la grande entrée*): membrii de sex masculin ai familiei regale, copiii și prinții de sânge, prinții legitimi (ducele de Maine și contele de Toulouse),

marii ofițeri ai Coroanei – marele șambelan¹ al Franței (sarcină atribuită din 1658 lui Godefroy Maurice de La Tour d'Auvergne, duce de Bouillon), marele comis al grajdurilor regale (Henric de Lorena, conte de Brienne), marele maestru al Garderobei (Francisc al VII-lea de La Rochefoucauld), marele capelan (cardinalul de Bouillon) –, precum și marii ofițeri ai Camerei.

Nyert toarnă pe mâinile regelui, aflat încă în pat și cu cămașa de noapte pe el, puțină apă amestecată cu alcool pentru a le spăla și reîmprospăta. Trecând, la rândul său, de balustrul auriu care separă spațiul sacru al patului de restul camerei, ducele de La Trémoille trage draperiile și îi oferă Majestății Sale agheasmatarul. Ludovic se închină înainte de a recita rugăciunea Sfântului Duh. Aceasta durează aproape un sfert de oră.

Iată ceremonialul numit *le petit lever*. Coborând din pat, monarhul îmbracă o cămașă largă din indian² pe care marele șambelan i-o înmânează. Își pune papucii și se așază într-unul dintre cele două fotolii aflate de o parte și de alta a patului. Chirurgical-bărbier face un pas înainte și îi oferă regelui posibilitatea de a alege una dintre cele patru peruci de zi, înainte de a-i aranja, provizoriu, o perucă scurtă cu meșele dinspre ceafă ridicate. Suferind, asemenea tatălui său, de calviție precoce, Ludovic poartă perucă de la vârsta de 34 de ani. El se află la originea acestei mode care s-a răspândit treptat în Europa.

Ludovic este un bărbat înalt pentru epoca în care trăiește (1,84 m), arătos și cu o constituție viguroasă. Chiar dacă s-a îngrășat odată cu vârsta, el și-a păstrat aerul maiestuos și

¹ Șambelan – demnitar de rang superior în statele monarhice din apusul Europei, care are în grija sa camera suveranului. (*n. red.*)

² Indian – țesătură de bumbac subțire și fină, albită, vopsită sau imprimată, din care se confecționează obiecte de lenjerie. (*n. red.*)

impunător. Însă declinul fizic începe să se citească pe fața lui care pare din ce în ce mai îmbătrânită. Figura de ceară a lui Antoine Benoist, care datează din 1705, ni-l redă cu fidelitate: nasul este alungit, gura i-a devenit amară și tristă.

„Prima intrare!”, poruncește Ludovic. Ordinul este repetat de primul gentilom. Intră atunci medicul obișnuit al regelui și chirurgul său, farmacistul-șef, cititorii Camerei, valeții-tapițeri (printre care un oarecare Jean-Baptiste Poquelin, cunoscut sub numele de Molière cu treizeci de ani în urmă), intendenții și controlorii argintăriei, câțiva gentilomi care au obținut un „brevet d'entrée” – „un permis de intrare” –, precum și marchizul de Dangeau, autorul unui prețios și minuțios jurnal care îi va fi util lui Saint-Simon în scrierea *Memoriilor* sale, și titularii unui „brevet d'affaires”; acest „pașaport” bizar le permite să intre la Majestatea Sa, când aceasta se află așezat pe „scaunul fără fund”! Pe vremea aceea, „privatele” erau foarte rare la Versailles, iar primirea pe scaunul de la toaletă nu-i deranja nici pe rege, nici pe prinți sau pe prințese. Odată ce și-a făcut nevoile naturale, în mijlocul unui cerc restrâns, monarhului i se pun ciorapii și lenjeria de corp. Acesta este momentul în care puținii privilegiați prezenți pot să schimbe câteva cuvinte cu el sau să-i solicite o favoare, fără a mai trece prin audiențe.

În anticamera numită *l'Œil-de-Bœuf*, mulțimea de curteni cu peruci, tocuri roșii și spada la brâu așteaptă „marea trezire”, care începe în jurul orei 9:00. Martorii descriu o grămadă de oameni în care se înghesuiau cardinali, ambasadori, duci și pairi³, mareșali ai Franței, guvernatori de provincii, locotenenți

generali, președinți ai unor parlamente. Cât de mulți pot intra sau încăpea în camera regală, dacă la aceștia se adaugă marii ofițeri ai Coroanei și ai Garderobei, slujitorii și pajii? Optzeci, o sută, poate.

Oamenii se sufocă, vorbesc încet, cu deferență. Imperturbabil, monarhul ia o gustare ușoară, echivalentul micului nostru dejun: o supă de carne, servită într-un bol din argint aurit, gustată în prealabil de servitori (este vorba de *l'essay* – încercarea). La Curte, monarhii se tem întotdeauna să nu fie otrăviți, și aceasta chiar înainte de celebrul scandal al otrăvurilor numit „l'affaire des Poisons”, al cărui proces a avut loc în fața tribunalului de la Arsenal, între 1679 și 1681.

Minuțiosul ritual de înveșmântare continuă. O dată la două zile, chirurgul-bărbier îl bărbierește pe rege. Doi valeți îl dezbracă de cămașa de interior pe care o țin în fața lor pentru a-i ascunde goliciunea în timp ce i se scoate cămașa de noapte.

Monarhul primește cămașa de zi din mâinile delfinului⁴ sau ale fiului său celui mare, Ducele de Burgundia. I se leagă pantalonii scurți și bufanți, i se înnoadă cravata pe care și-a ales-o dintr-un coș și pe care marele maestru al Garderobei tocmai i-a înfășurat-o în jurul gâtului. I se prinde apoi spada, i se pun jacheta și, de-a curmezișul, marele cordon albastru, de unde atârnă crucea Sfântului Duh și crucea Sfântului Ludovic cu micul ei cordon roșu. În cele din urmă, este ajutat să-și îmbrace haina strânsă pe corp și să-și pună peruca din care coboară o cascadă de bucle.

³ Pair – titlu purtat de marii vasali ai regelui în Franța și în Anglia în Evul Mediu. (n. red.)

⁴ Delfin – 1. Titlu feudal purtat de unii conți din Franța. 2. Titlu purtat de fiul cel mai mare al regilor Franței, moștenitorul prezumtiv al tronului. (n. red.)